ഋഭുഗീത അധ്യായം4

ഋഭു-നിദാഘ-സംവാദഃ

സ്കന്ദഃ -
ഹിമാദ്രി-ശിഖരേ തത്ര കേദാരേ സംസ്ഥിതം ഋഭും .
കേദാരേശം പൂജയന്തം ശാംഭവം മുനിസത്തമം .
ഭസ്മ-രുദ്രാക്ഷസമ്പന്നം നിഃസ്പൃഹം മുനയോഽബ്രുവൻ .. 4.1..

മുനയഃ -
പദ്മോദ്ഭവ-സുതശ്രേഷ്ഠ+ ത്വയാ കൈലാസപർവതേ .
ആരാധ്യ ദേവ-മീശാനം തസ്മാത്-സൂത്ര+ശ്രുതീ-രിതം .. 4.2..

ജ്ഞാനം ലബ്ധം മുനി+ശ്രേഷ്ഠ+ ത്വം നോ ബ്രൂഹി വിമുക്തയേ .
യേന സംസാര-വാരാശേഃ സമു+ത്തീർണാ ഭവാമഹേ .. 4.3..

സൂതഃ -
ഋഭുർമുനീനാം വചസാ തുഷ്ടഃ ശിഷ്ടാൻ.സമീക്ഷ്യ താൻ .
അഷ്ടമൂർതിപദ+ധ്യാന-നിഷ്ഠാംസ്താന+ഭ്യുവാച ഹ .. 4.4..

ഋഭുഃ -
നാഗോപ്യം ഭവതാ-മസ്തി ശാംഭവേഷു മഹാത്മസു .
ത്രിനേത്ര+പ്രേമസദനാ+ന്യുഷ്മാൻപ്രേ+ക്ഷ്യ വദാമി തത് .. 4.5..

ശാങ്കരം സൂ+ത്ര-വിജ്ഞാനം ശ്രുതിശീർഷ-മഹോദയം .
ശൃണുധ്വം ബ്രഹ്മ-വി+ച്ഛ്രേഷ്ഠാഃശ് ശിവ+ജ്ഞാന-മഹോദയം .. 4.6..

യേന തീർണാഃ സ്ഥ (തീർണാസ്ഥ) സംസാരാ+ച്ഛിവഭക്ത്യാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ
.
നമസ്കൃത്വാ മഹാദേവം വ+ക്ഷ്യേ വിജ്ഞാന-മൈശ്വരം .. 4.7..

ഋഭുഃ -
വിശ്വസ്യ കാരണ-മുമാപതിരേവ ദേവോ
വിദ്യോതകോ ജഡ-ജഗത്/പ്രമദൈകഹേതുഃ .
ന തസ്യ കാര്യം കരണം മഹേശിതുഃസ്
സ ഏവ തത്കാരണമീശ്വരോ ഹരഃ .. 4.8..

സൂതഃ സായക-സംഭവഃ സമുദിതാഃ സൂതാന-നേഭ്യോ ഹയാഃ
നേത്രേ തേ രഥിനോ രഥാംഗ-യുഗലീ യുഗ്യാന്ത-മൃഗ്യോ രഥീ .

മൗവീ-മൂർധ്നി രഥഃ സ്ഥിതോ രഥവഹ+ശ്ചാപം ശരവ്യം പുരഃ
യോദ്ധു+ങ്കേശ-ചരാഃ സ ഏവ നിഖില+സ്ഥാണോരണുഃ പാതു വഃ .. 4.9..
(നഃ)

നിദാഘമഥ സംബോധ്യ തതോ ഋഭുരുവാച ഹ .
അധ്യാത്മനിർണയം വക്ഷ്യേ നാസ്തി കാല+ത്രയേഷ്വപി .. 4.10..

ശിവോപദിഷ്ടം സ+ങ്ക്ഷിപ്യ ഗുഹ്യാദ്-ഗുഹ്യതരം സദാ .
അനാത്മേതി+ പ്രസംഗാത്മാ (പ്രസംഗാച്ച) അനാത്മേതി മനോഽപി വാ .
അനാത്മേതി ജഗ+ദ്വാപി നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.11..

സർവസങ്കല്പ-ശൂന്യത്വാത്-സർവാ-കാരവിവർജനാത് .
കേവലം ബ്രഹ്മഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യ-നാത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.12..

ചിത്താഭാവേ ചിന്തനീയോ ദേഹാ-ഭാവേ ജരാ ച ന .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യ-നാത്മേതി നി+ശ്ചിനു .. 4.13..

പാദാ-ഭാവാദ്/ഗതിർ-നാസ്തി ഹസ്താ-ഭാവാത്-ക്രിയാ ച ന .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യ-നാത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.14..

ബ്രഹ്മാഭാവാജ്ജഗന്നാസ്തി തദഭാവേ ഹരിർന ച .
കേവലം ബ്രഹ്മഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.15..

മൃത്യുർനാസ്തി ജരാഭാവേ ലോകവേദ-ദുരാധികം .
കേവലം ബ്രഹ്മഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.16..

ധർമോ നാസ്തി ശുചിർ-നാസ്തി സത്യ+ന്നാസ്തി ഭയന്ന ച .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.17..

അക്ഷരോ+ച്ചാരണം നാസ്തി അക്ഷര+ത്യജഡം മമ (അക്ഷരം ന ച
മണ്ഡലം) .
കേവലം ബ്രഹ്മഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.18..

ഗുരുരി+ത്യപി നാസ്ത്യേവ ശിഷ്യോ നാസ്തീതി തത്ത്വതഃ .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.19..

ഏകാ-ഭാവാന്ന+ ദ്വിതീയ+ന്ന+ ദ്വിതീയാന്ന ചൈകതാ .
സത്യത്വ-മസ്തി ചേത്കിഞ്ചിദ-സത്യത്വം ച സംഭവേത് .. 4.20..

അസ+ത്യത്വം യദി ഭവേത്-സത്യത്വം ച ഘടിഷ്യതി .
ശുഭം യദ്യശുഭം വിദ്ധി അശുഭം ശുഭമസ്തി ചേത് .. 4.21..

ഭയം യദ്യഭയം വിദ്ധി അഭയാദ്/ഭയമാപതേത് .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.22..

ബദ്ധത്വ-മസ്തി ചേന്മോക്ഷോ ബന്ധാഭാവേ ന മോക്ഷതാ .
മരണം യദി ചേജ്ജന്മ ജന്മാഭാവേ മൃതിർന ച .. 4.23..

ത്വമിത്യപി ഭവേച്ചാഹം ത്വം നോ ചേദഹ-മേവ ന .
ഇദം യദി തദേവാപി തദഭാവേ ഇദം ന ച .. 4.24..

അസ്തി ചേദിതി ത+ന്നാസ്തി നാസ്തി ചേദസ്തി കിഞ്ച ന .
കാര്യം ചേത്കാരണം കിഞ്ചിത്/കാര്യാഭാവേ ന കാരണം .. 4.25..

ദ്വൈതം യദി തദാ/+ദ്വൈതം ദ്വൈതാ-ഭാവേ/ദ്വയം ച ന .
ദൃശ്യം യദി ദൃഗ+പ്യസ്തി ദൃശ്യാഭാവേ ദൃഗേവ ന .. 4.26..

അന്തര്യദി ബഹിഃ സത്യ-മന്താഭാവേ ബഹിർന ച .
പൂർണത്വമസ്തി ചേത്കിഞ്ചിദ-പൂർണത്വം പ്രസ+ജ്യതേ .. 4.27..

കിഞ്ചിദസ്തീതി ചേച്ചിത്തേ സർവം ഭവതി ശീഘ്രതഃ .
യത്കിഞ്ചിത്കിമപി+ ക്വാപി നാസ്തി ചേന്ന+ പ്രസജ്യതി .. 4.28..

തസ്മാ-ദേതത്/ക്വചി+ന്നാസ്തി ത്വം നാഹം വാ ഇമേ ഇദം .
കേവലം ബ്രഹ്മ-ഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യ+നാത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.29..

നാസ്തി ദൃഷ്ടാന്തകം ലോകേ നാസ്തി ദാർഷ്ടാന്തികം ക്വചിത് .
കേവലം ബ്രഹ്മഭാവത്വാ+ന്നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .. 4.30..

പരം ബ്രഹ്മാഹമസ്മീതി+ സ്മരണസ്യ മനോ ന ഹി .
ബ്രഹ്മമാത്രം ജഗദിദം ബ്രഹ്മമാത്ര+ത്വ-മപ്യ ഹി .. 4.31..

ചിന്മാത്രം കേവലം ചാഹം നാസ്ത്യനാ+ത്മേതി നിശ്ചിനു .
ഇത്യാത്മനിർണയം പ്രോക്തം (നിർണയഃ പ്രോക്തഃ) ഭവതേ സർവ-
സംഗ്രഹം .. 4.32..

സകൃ+ച്ഛ്രവണമാത്രേണ ബ്രഹ്മൈവ ഭവതി സ്വയം .. 4.33..

നിദാഘഃ- (ഋഭുഃ-)
ഭഗവൻ (നിദാഘ) കോ ഭവാൻ കോ നു വദ മേ വദതാം വര .

യച്ഛ്രുത്വാ തത്ക്ഷണാന്മുച്യേ+ന്മഹാസംസാരസങ്കടാത് .. 4.34..

ഋഭുഃ-
അഹമേവ പരം ബ്രഹ്മ അഹമേവ പരം സുഖം .
അഹമേവാഹ-മേവാഹ-മഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.35..

അഹം ചൈതന്യ-മേവാസ്മി ദിവ്യ+ജ്ഞാനാത്മകോ ഹ്യഹം .
സർവാക്ഷര-വിഹീനോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.36..

അഹമർഥ-വിഹീനോ൭സ്മി ഇദമർഥ-വിവർജിതഃ .
സർവാനർഥ-വിമുക്തോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.37..

നിത്യശുദ്ധോ൭സ്മി ബുദ്ധോ൭സ്മി നിത്യോ൭സ്മ്യ+ത്യന്തനിർമലഃ .
നിത്യാനദ+സ്വരൂപോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.38..

നിത്യപൂർണ+സ്വരൂപോ൭സ്മി സച്ചിദാനന്ദ-മസ്മ്യഹം .
കേവലാ+ദ്വൈത-രൂപോ൭ഹ-മഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.39..

അനിർ-ദേശ്യ+സ്വരൂപോ൭സ്മി ആദിഹീനോ൭സ്മ്യന+ന്തകഃ .
അപ്രാകൃത+സ്വരൂപോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.40..

സ്വ+സ്വ-സങ്കല്പഹീനോ൭ഹം സർവാ-വിദ്യാവിവർജിതഃ .
സർവമസ്മി തദേവാസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.41..

സർവനാ-മാദിഹീനോ൭ഹം സർവ-രൂപവിവർജിതഃ .
സർവസംഗ-വിഹീനോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.42..

സർവ-വാചാം വിധി+ശ്ചാസ്മി സർവ-വേദാവധിഃ പരഃ .
സർവകാലാ-വധിശ്ചാസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.43..

സർവരൂപാ-വധിശ്ചാഹം സർവ-നാമാവധിഃ സുഖം .
സർവകല്പാ-വധിശ്ചാസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.44..

അഹമേവ സുഖം നാന്യ-ദഹമേവ ചിദ+വ്യയഃ .
അഹമേവാസ്മി സർവത്ര അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.45..

കേവലം ബ്രഹ്മ-മാത്രാത്മാ കേവലം ശുദ്ധ-ചിദ്ഘനഃ .
കേവലാ-ഖണ്ഡോ-സാരോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.46..

കേവലം ജ്ഞാന-രൂപോ൭സ്മി കേവലാകാരരൂപവാൻ .
കേവലാ+ത്യന്തസാരോ൭സ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.47..

സത്-സ്വരൂപോऽസ്മി കൈവല്യ+സ്വരൂപോऽസ്മ്യഹമേവ ഹി .
അർഥാ-നർഥവിഹീനോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.48..

അപ്രമേയ+സ്വരൂപോऽസ്മി അപ്രതർക്യ+സ്വരൂപവാൻ .
അപ്ര-ഗൃഹ്യ+സ്വരൂപോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.49..

അരസ+സ്യുത-രൂപോऽസ്മി അനുതാപ-വിവർജിതഃ .
അനു+സ്യൂത+പ്രകാശോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.50..

സർവകർമ-വിഹീനോऽഹം സർവഭേദവിവർജിതഃ .
സർവസന്ദേഹ-ഹീനോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.51..

അഹംഭാവ-വിഹീനോऽസ്മി വിഹീനോऽസ്മീതി മേ ന ച .
സർവദാ ബ്രഹ്മ-രൂപോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.52..

ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മാദി-ഹീനോऽസ്മി കേശവ+ത്വാദി ന ക്വചിത് .
ശങ്കരാദി-വിഹീനോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .. 4.53..

തൂഷ്ണീമേവാവ-ഭാസോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .
കിഞ്ചി+ന്നാസ്തി പരോ നാസ്തി കിഞ്ചിദസ്മി പരോऽസ്മി ച .. 4.54..

ന ശരീര+പ്രകാശോऽസ്മി ജഗദ്ഭാസകരോ ന ച .
ചിദ്ഘനോऽസ്മി ചിദംശോऽസ്മി സത്-സ്വരൂപോऽസ്മി സർവദാ .. 4.55..

മുദാ മുദിത-രൂപോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .
ന ബാലോऽസ്മി ന വൃദ്ധോऽസ്മി ന യുവാऽസ്മി പരാത്പരഃ .. 4.56..

ന ച നാനാ+സ്വരൂപോऽസ്മി അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി കേവലം .
ഇമം സ്വാനുഭവം പ്രോക്തം സർവോപ-നിഷദാം പരം രസം .. 4.57..

യോ വാ കോ വാ ശൃണോതീദം ബ്രഹ്മൈവ ഭവതി സ്വയം .. 4.58..

ന സ്ഥൂലോऽപ്യന-ണുർന തേജ-മരുതാ-മാകാശനീരക്ഷമാ
ഭൂതാന്തർഗതകോശകാശ-ഹൃദയാദ്യാകാശ-മാത്രാ+ക്രമൈഃ .
ഉദ്ഗ്രന്ഥ+ശ്രുതിശാസ്ത്ര-സൂത്രകരണൈഃ കിഞ്ചിജ്-ജ്ഞ
സർവജ്ഞതാ
ബുദ്ധ്യാ മോഹിത-മായയാ ശ്രുതിശതൈർഭോ ജാനതേ ശങ്കരം ..
4.59..

.. ഇതി ശ്രീ ശിവരഹസ്യേ ശങ്കരാഖ്യേ ഷഷ്ഠാംശേ ഋഭുനിദാഘസംവാദോ നാമ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ..

ഓം

****

CHECKED BY GURU P.R.IYER
20.7.2024